

Téma:

**Problematika lidské agresivity v
zrcadle manipulace a poslušnosti
vůči autoritě II.**

(BENDL, S. Pedagogická orientace 2001, č.2 s.
79-89 ISSN 1211-4669)

Autor: Petra Buchtová

STANLEY MILGRAM

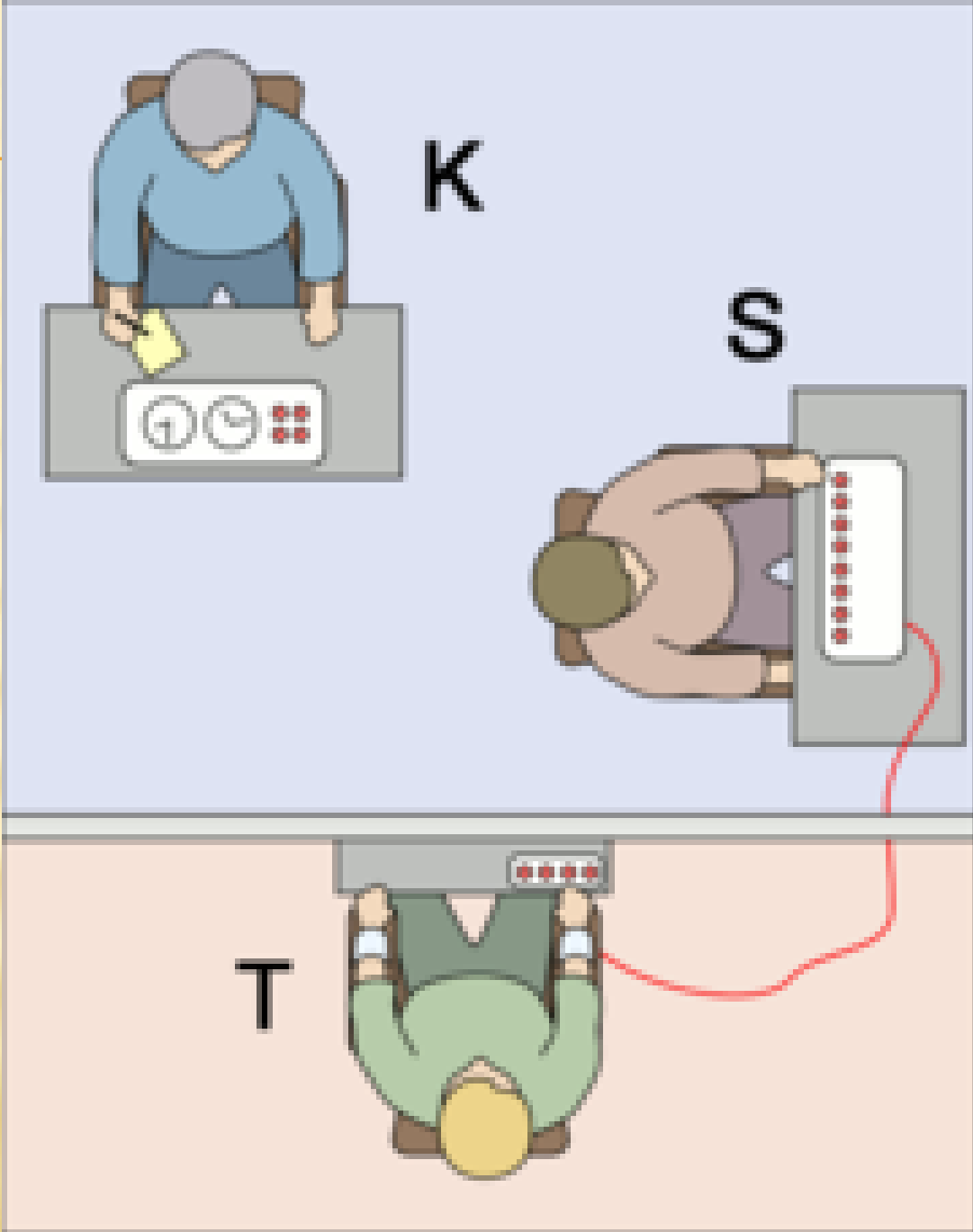

(15. 8 1933 - 20.12 1984 NEW YORK)

- Byl americký sociální a experimentální psycholog, který se proslavil originálními experimenty o lidské společnosti.
- Milgramův experiment z roku 1963 ukázal, jak dalece jsou lidé ochotni poslouchat autoritu, i když jsou v konfliktu s vlastním svědomím

V ČEM VIDÍ MILGRAM OCHOTU MNOHÝCH LIDÍ K BEZPODMÍNEČNÉ POSLUŠNOSTI?

- Člověk žije ve společenství.
- Vytváří se hierarchická struktura.
- Napadení hierarchie vyvolává často násilí.
- Ochota poslouchat se vyvinula v průběhu dlouhodobého evolučního procesu v organismu, má význam pro přežití každého druhu společenské organizace.

MILGRAMŮV SOCIÁLNĚ-PSYCHOLOGICKÝ EXPERIMENT PŘINESL 2 ZJIŠTĚNÍ:

1.Objev – Síla sklonů k poslušnosti. Pokusné osoby se učily od dětství, že základním porušením morálního chování je ubližovat jiné osobě proti její vůli. Přesto 26 pokusných osob opouští tuto zásadu, poslouchá-li instrukce authority.

2.Objev – Je mimořádné napětí a citový stres pokusných osob vyvolané průběhem pokusu. Můžeme předpokládat, že člověk, přerušil pokus, nebo dá na své svědomí.

ROZDÍL MEZI VĚDOMÝMI A NEVĚDOMÝMI ASPEKTY CHOVÁNÍ.

Podle Milgrama existují 2 modely sociálního vědomí, jako přímý důsledek života v hierarchii:

1. Autonomní stav– lidé se chovají podle vlastního svědomí, hodnot a ideálů.
2. Zástupný typ– když si lidé myslí, že jednají jako výkonní zástupci, někoho jiného, jsou jejich kvality potlačeny a to i svědomí jedince, které má jindy velký význam pro regulaci činnosti je potlačeno aby vyšší úroveň kontroly mohla efektivně fungovat.

POSLUŠNOST VERSUS SVĚDOMÍ

- Experiment se realizoval na území Yelské univerzity. Proto pokusné osoby od vědy neočekávali, že by mohlo být něco špatné nebo nemorální. Pokusná osoba chápala poslušnost jako významnou a smysluplnou.
- Z opačné strany je možné argumentovat, že pokusné osoby měli možnost kdykoli přerušit experiment aniž by následoval nějaký trest.

OBMĚNY PODMÍNEK V MILGARMOVĚ VÝZKUMU

Experimentální situace	Respondenti kteří uposlechli až do konce
Oběť po celou dobu nevydává žádný zvuk	100%
Při 300 V oběť buší na stěnu	65%
Oběť je v téže místnosti	40%
Pokus se provádí v kancelářské budově	48%
Učitel silou přidržuje ruku oběti na elektrodě	30%
Experimentátor dává instrukce po telefonu	20,5%
Experimentátor nedává žádné příkazy :	
1. Učitel si má možnost zvolit sílu šoku	2,5%

ZÁVĚR, ANEB JAK POROZUMĚT POSLUŠNOSTI V MILGRAMOVÝCH EXPERIMENTECH

Atkinsonova Psychologie se snaží vysledovat faktory, které přesvědčí jedince, aby se vzdal své nezávislosti a stal se dobrovolným zástupcem systému.

Faktory:

1. Sociální normy
2. Stálý dohled
3. Nárazníky
4. Ideologické ospravedlnění

1. SOCIÁLNÍ NORMY

- Účastníci experimentu se sami přihlásili a nechali se zařadit do studie. Souhlasily, že budou spolupracovat s experimentátorem a dokončí zahájenou práci.
- Projekt je naplánován tak, aby znesnadňoval přerušení již započatého experimentu. (Neobsahuje bod ve kterém by bylo přirozené přestat.)

2. STÁLÝ DOHLED

Velmi účinný faktor je stálá přítomnost experimentátora. Pokud nebyl přítomen a vydával příkazy po telefonu tak poslušnost značně poklesla o 44,5%.

V jiném případě osoby podváděly a udělovali slabší šoky.

3. NÁRAZNÍKY

- Pokusné osoby byly přesvědčeny, že se dopouštějí násilných činů, ale tento fakt byl zastřen např. tím, že žák byl ve vedlejší místnosti, nemohl komunikovat a učitel jej neviděl.
- Čím je zkušenost osoby s obětí bezprostřednější, tím je poslušnost osoby menší.

(Pokud byli učitel i žák ve stejné místnosti poslušnost klesla ze 65% na 40%)

4. IDEOLOGICKÉ OSPRAVEDLNĚNÍ

- Přijetí ideologie vede k dobrovolné spolupráci, legalizuje autoritu vedoucí osoby a ospravedlňuje vykonávání jejich pokynů.
- Legalizace i zcela neslýchaných a neobvyklých požadavků představuje ideologii – „důležitost vědy“.
- Někteří tvrdí, že prestiž vědeckého pokusu vede lidi automaticky k poslušnosti aniž by pomysleli na pochybný postup.

MÍRA POSLUŠNOSTI A SOUHLASU SOUVISÍ:

S zákonem sociálního vlivu, podle něhož závisí síla sociálního vlivu, kterým lidé disponují na: síle, množství a blízkosti osob, kteří na ně vyvíjí sociální tlak.

S sociálními tlaky ve zmiňovaných studiích jsou zaměřeny na jednotlivce. Vliv na skupinu je slabší.

- I obyčejný průměrný člověk s přiměřenou mírou vrozené agresivity, je schopen se za určitých podmínek chovat natolik agresivně, že jeho jednání nabývá až patologických forem.
- Milgarmovy pokusy dokumentují, že nemusí tito lidé být ani ke svému chování fyzicky donucováni a už vůbec jim nemusí jít o holý život.
- **Kázeň** není sama o sobě pozitivním nebo negativním jevem. Záleží v jakém kontextu se uplatňuje.

DĚKUJI ZA POZORNOST
